

KOD UCZNI

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNI

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

miejsce
na naklejkę
z kodem
 dysleksja

**PRÓBNY EGZAMIN
W TRZECIEJ KLASIE GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH**

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 13 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
--	---	---	---

6. Staraj się nie popełnić błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 29. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Podróż do źródeł

Tekst I

Czy istnieje wyraźnie wyróżniająca się kultura europejska? Tyle przecież wzięliśmy od ludzi i cywilizacji Bliskiego oraz Środkowego Wschodu, a dziś wiele bierzemy od Amerykanów. Znaczna część dorobku europejskiego to dorobek prawie całej ludzkości. Został on przepojony potężnym działaniem czterech kultur starożytnych z rejonu Morza Śródziemnego: kultury greckiej, rzymskiej, żydowskiej i chrześcijańskiej.

Od Greków przejęliśmy nie tylko tradycje igrzysk olimpijskich, poczucie piękna, głębokie idee moralne oraz idee obywatelstwa i demokracji ich państw-miast. Grekom właśnie zawdzięczamy przede wszystkim zmysł krytyczny w opisie i ocenie zjawisk, który stał się podstawą rozwoju zarówno starożytnej, jak i współczesnej filozofii a także nauki. Bez tego nie byłoby odkryć czasów nowożytnych, które przyspieszyły rozwój ludzkości.

Od Rzymian z kolei przejęliśmy doświadczenie organizacji państwa, a zwłaszcza zmysł prawa jako czynnika stabilizacji stosunków między ludźmi. Znane i powszechnie akceptowane przepisy prawne dawały poczucie bezpieczeństwa i były podstawą społecznego ładu. Z dorobku Rzymian korzystały wszystkie późniejsze europejskie systemy prawne. Oczywiście, władcy państw w różnych ustrojach narzucali zwykle swoją wolę poddanym, jednakże odziedziczony po Rzymianach szacunek do prawa powodował, że starano się, by było ono stabilne, a nie zmieniane dowolnie pod wpływem okoliczności, by było zespołem reguł, które obowiązują zarówno poddanych, jak też władcę i jego urzędników.

Żydom natomiast zawdzięczamy, pośrednio, prawa człowieka. Jest to element dziedzictwa duchowego religii Mojżesza i proroków Izraela wyróżniającego się szczególnym szacunkiem dla każdego człowieka.

Chrześcijaństwo, pogłębiając motywy żydowskie, dodało do tego ewangeliczny uniwersalizm: *Idźcie i nauczajcie wszystkie narody* oraz rewolucyjną formułę apostoła Pawła: *Nie ma już Żyda ani poganina, nie ma niewolnika ani wolnego, nie ma mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteście czymś jednym w Chrystusie*.

Na tym też gruncie religijnym uformowała się doktryna praw człowieka oraz oświeceniowa ideologia praw człowieka i obywatela, która do dziś stanowi podstawę politycznej ideologii europejskiej.

Najbardziej jednak znamienitymi cechami cywilizacji europejskiej, które trudno traktować rozłącznie, są i pozostaną: umiłowanie wolności i akceptacja różnorodności.

Na podstawie: A. Wielowieyski, *Kultura europejska*, [w:] *Pakiet pilotażowy z zakresu edukacji europejskiej*, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 1996.

Zadanie 1. (0-1)

Jaką funkcję pełni pytanie rozpoczynające tekst?

- A. Zaprzecza obiegowej opinii.
- B. Informuje o tematyce rozważań.
- C. Sugeruje jednoznaczną odpowiedź twierdzącą.
- D. Mówi o nierozwiązalności przedstawionego problemu.

Zadanie 2. (0-1)

Rozwój filozofii współczesnej Europejczycy zawdzięczają szczególnie

- A. Amerykanom
- B. Rzymianom.
- C. Grekom.
- D. Żydom.

Zadanie 3. (0-1)

Wspólną cechą religii żydowskiej i chrześcijańskiej jest

- A. umiłowanie wolności.
- B. szacunek dla jednostki.
- C. akceptacja różnorodności.
- D. krytycyzm wobec rzeczywistości.

Zadanie 4. (0-1)

O nowatorskim charakterze wypowiedzi świętego Pawła świadczy

- A. uznanie wyższości religii chrześcijańskiej nad innymi wyznaniem.
- B. przekonanie o równości wszystkich ludzi wobec Boga.
- C. odwołanie się do religii żydowskiej.
- D. skierowanie apelu do Rzymian.

Zadanie 5. (0-1)

Który szereg wyrazów posłużył w tekście do wzmocnienia formułowanych argumentów?

- A. Oczywiście, przede wszystkim, zwłaszcza.
- B. Odziedziczony, znamieny, akceptowany.
- C. Cywilizacja, ideologia, uniwersalizm.
- D. Bowiem, jednakże, zarówno.

Tekst II

Związki między demokracją starożytnych Aten i demokracją współczesnej Europy są niestety dość wątle. Przecież demokracja nie utrzymała się nawet w kraju, który był jej kolebką. Filozofowie Rzymu nie żywili dla niej zbytniego podziwu i przez ponad tysiąc lat prawie nikt o niej nie pamiętał. Demokracje współczesnej Europy wywodzą się zarówno od powszechnych zgromadzeń wikingów, jak i od rad oraz parlamentów zwoływanych przez feudalnych monarchów, czy też od średniowiecznych miast-republik. Ateńska koncepcja samorządnego zgromadzenia złożonego ze wszystkich pełnoprawnych obywateli znalazła odpowiedniki tylko w średniowiecznym Nowogrodzie, na Węgrzech i w Polsce – w systemach politycznych, które nie wydały spadkobierców.

W dzisiejszych czasach brak zgody co do tego, jakie są podstawy demokracji. Teoretycznie zawierają się w niej wszystkie cnoty – od wolności, sprawiedliwości i równości po praworządność, poszanowanie praw człowieka, zasadę pluralizmu politycznego i społeczeństwa obywatelskiego. Ale w praktyce „rządy ludu” okazują się niemożliwe. Wiele zresztą dzieli uprawianą na kontynencie europejskim odmianę suwerennych rządów ludu od brytyjskiej odmiany rządów parlamentarnych. Poza tym żadna z odmian nie jest pozbawiona wad. Winston Churchill powiedział kiedyś, że *demokracja jest najgorszym ustrojem politycznym, jeśli nie liczyć wszystkich innych*. Pozostaje, jak zawsze, powszechny niemal wstręt do tyranii. On właśnie kieruje wszystkie nowo wyzwolone narody ku demokracji, bez względu na wcześniejsze realia.

Na podstawie: Norman Davis, *Europa - rozprawa historyka z historią*, Kraków 1999.

Zadanie 6. (0- 1)

Demokracja we współczesnych państwach europejskich nawiązuje bezpośrednio do

- A. systemów politycznych ludów barbarzyńskich i średniowiecznych rad rycerskich.
- B. systemów politycznych w średniowiecznych miastach i starożytnej Grecji.
- C. ustroju politycznego występującego w starożytnym Rzymie.
- D. demokracji powstałej w starożytnych Atenach.

Zadanie 7. (0-1)

Według Davisa u podstaw dzisiejszej demokracji znajdują się zasady

- A. pluralizmu politycznego i biernego społeczeństwa.
- B. wolności tworzenia partii politycznych i aktywnego społeczeństwa.
- C. społeczeństwa obywatelskiego i ograniczonego prawa tworzenia partii politycznych.
- D. równych szans rozwoju obywateli i ograniczonego prawa tworzenia opozycji politycznych.

Zadanie 8. (0-1)

Przewrotność powiedzenia W. Churchilla podkreśla ujęcie go w formę zdania złożonego z podrzędnym

- A. przyzwalającym.
- B. przyczynowym.
- C. warunkowym.
- D. celowym.

Zadanie 9. (0-1)

Wolne społeczeństwa opowiadają się za demokracją, gdyż

- A. jest pozbawiona wad.
- B. jest sprawdzona historycznie.
- C. wyklucza bezwzględne posłuszeństwo.
- D. wyklucza dziejową niesprawiedliwość.

Tekst III

Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić
„Pomysł Zeusa”
Osoby: Zeus, Leda i Cały Zespół Najmniejszego Teatru Świata

Zeus

Powiedz mi, piękna Ledo, dlaczego jesteś niewrażliwa na moje zaloty?

Leda

Dlatego, że jesteś szkaradnym staruchem.

Zeus

Poczekaj!

(przemienia się w złoty deszcz)

Prawda, jak pięknie szumię?

Leda

Lipa. Banał i zgaga.

Bajkę o złotym deszczu przewalkowały już wszystkie podręczniki mitologii.

Zeus *(speszony)*

Rzeczywiście. Ale zaraz, może coś z bykiem?

(przemienia się w byka)

Leda

O, biedny Zeusie – i ten numer jest ograny. Przecież pod postacią byka uwodziłeś Europę.

Zeus

Istotnie. [...]

(próbuję przemienić się w orła)

O!

Leda

Do bani. Mit z orłem jest mitem z taką brodą!

Zeus

Eureka! Mam! Wymyśliłem! Będiesz moją!

(przemienia się w Zieloną Gęś)

Leda

No, nareszcie! Pójdź w moje objęcia! Och!

(znosi jajko, z którego zamiast Heleny i Kastora z Polluksem wykluwają się: Hermenegilda Kociubińska, Alojzy Gzegzółka, Pies Faflik, Osiołek Porfirion, Piekielny Piotruś i na końcu prof. Bączyński)

Prof. Bączyński:

I to jest właśnie, proszę państwa, geneza Teatryku „Zielona Gęś”,
NAJMNIEJSZEGO – TEATRU – ŚWIATA – PREMIERA – CO – NIEDZIELA

Konstanty Ildefons Gałczyński, *Próby teatralne*, Warszawa 1958.

Zadanie 10. (0-1)

Które postacie kolejno przybiera Zeus?

- A. Byka, orła, złotego deszczu, Zielonej Gęsi.
- B. Orła, Zielonej Gęsi, byka, złotego deszczu.
- C. Zielonej Gęsi, złotego deszczu, orła, byka.
- D. Złotego deszczu, byka, orła, Zielonej Gęsi.

Zadanie 11. (0-1)

Leda odpowiada na zaloty Zeusa

- A. drwiną i ironią.
- B. spokojem i taktem.
- C. agresją i bojowością.
- D. wdziękiem i kokieterią.

Zadanie 12. (0-1)

Jakie rolę na scenie pełni profesor Bączyński?

- A. Podsumowuje przebieg wydarzeń dramatu.
- B. Reklamuje kolejne przedstawienia teatryku.
- C. Wyjaśnia powstanie Teatryku „Zielona Gęś”.
- D. Zabawia zgromadzoną na widowni publiczność.

Zadanie 13. (0-1)

Autor szuka korzeni *Najmniejszego Teatru Świata* w mitologii greckiej, aby

- A. ośmieszyć bezzasadne powoływanie się postaci na szlachetne pochodzenie.
- B. skrytykować swobodę obyczajową prezentowanych bogów greckich.
- C. uzasadnić wprowadzenie do sztuki postaci Zeusa.
- D. podnieść znaczenie Teatryku „Zielona Gęś”.

TEKST IV

W niecałe dwadzieścia lat po wstąpieniu na tron Cyrus stał się władcą olbrzymiego mocarstwa. W przeciwieństwie do królów asyryjskich i chaldejskich nie mordował podbitej ludności, nie burzył ich miast i nie pozwalał swoim żołnierzom plądrować. Król perski jeszcze pod innym względem okazał się człowiekiem nowych czasów. Podbitym przez Chaldeję ludom przyznał daleko idącą autonomię i zwrócił im zabrane do Babilonu posągi bogów. Jego religijna i polityczna tolerancja wyraziła się ponadto w tym, że wysiedlonym plemionom pozwolił wrócić do swoich ojczystych siedzib i kazał im zwrócić zagrabione swego czasu posągi i naczynia obrzędowe ich świątyń. W niecały rok po zdobyciu Chaldei Cyrus osobnym dekretem udzielił Żydom pozwolenia na powrót do Jerozolimy. Do powrotu stało się prawie pięćdziesiąt tysięcy ludzi. Byli to przeważnie ludzie, którym nieszczególnie wiodło się na wygnaniu, poza tym patrioci, żarliwi wyznawcy Jahwe, kapłani, prorocy. Karawana, która ruszyła w daleką drogę, rozciągała się na kilka kilometrów. Repatrianci obrali stary, udeptany gościniec karawan kupieckich. Gdy pewnego dnia spośród skał wyłoniły się ruiny Jerozolimy, zdrożeni wędrowcy płakali, śmiali się z radości i zanosili do Jahwe dziękczynne modły.

Na podstawie książki Zenona Kosidowskiego, *Opowieści biblijne*, Iskry, Warszawa 1968.

Zadanie 14. (0-1)

Król Cyrus był z pochodzenia

- A. Chaldecykiem.
- B. Asyryjczykiem.
- C. Persem
- D. Żydem.

Zadanie 15. (0-1)

Postawa Cyrusa wobec podbitych ludów charakteryzowała się

- A. poszanowaniem obcych religii.
- B. lekceważeniem przedmiotów kultu.
- C. niechęcią wobec miejscowych obyczajów.
- D. akceptacją polityki wcześniejszych władców.

Zadanie 16. (0-1)

Żydzi wracali do Jerozolimy, ponieważ

- A. chcieli żyć w kraju, w którym znajdowała się odnowiona świątynia.
- B. zdobyli duże bogactwa, które zamierzali zwielokrotnić.
- C. byli prześladowani przez nowych władców Babilonu.
- D. kochali ojczyznę i byli głęboko religijni.

TEKST V

Biblia stanowiła i stanowi nie tylko ważne dzieło literackie, które jest punktem odwołań i nawiązań twórców kultury w późniejszych epokach. Jest przede wszystkim świętą księgą społeczeństw chrześcijańskich, a także – jeśli mówimy o Starym Testamencie – jest ona świętą księgą wyznawców judaizmu. A zatem Biblia stanowi „sacrum” – czyli świętość, autorytet religijny, zbiór pism sakralnych; oznacza to, że dla chrześcijan i wyznawców judaizmu jest świętością religijną. Tym samym Biblia jest także źródłem kultury moralnej, prezentuje wzorce postępowania, pewien kodeks tego, co dobre lub złe. Jest Biblią zbiorem fabuł, anegdot, motywów i stylistyki, do których wciąż powraca literatura. Jest natchnieniem dla wielu pisarzy, poetów, inspiruje myślicieli, przez wieki była tematem realizacji malarskich i rzeźbiarskich. Biblia zawiera wiele postaw, wzorców i wydarzeń, które wciąż funkcjonują w świadomości współczesnego człowieka wychowanego w tym kręgu kulturowym, nawet jeśli nie wyznaje religii chrześcijańskiej ani żydowskiej.

W mowie naszej funkcjonują środki wyrazu, które rodowód swój biorą z Biblii, np. „kainowe znamię”, „hiobowe wieści” czy też „Sodoma i Gomora”. Znajomość Biblii jest konieczna dla zrozumienia wielu współczesnych dzieł literatury.

Katarzyna Droga, *Starożytny wschód – Biblia*, [w:] „*Język polski – Matura 2000. Dodatek specjalny Cogito*” nr 1.

Zadanie 17. (0-1)

Biblia stanowi „sacrum”, ponieważ jest

- A. odwiecznym źródłem inspiracji artystycznych.
- B. ponadczasowym kodeksem moralnym.
- C. wybitnym dziełem literackim.
- D. głównym źródłem wiary.

Zadanie 18. (0-1)

Znajomość Biblii jest niezbędna dla czytelnika wielu współczesnych dzieł literackich, gdyż

- A. pozwala na właściwą interpretację utworów.
- B. umożliwia jednoznaczną ocenę postępowania każdego bohatera.
- C. zapewnia bezbłędne przewidywanie rozwoju akcji.
- D. gwarantuje pełną informację o genezie każdego utworu.

Zadanie 19. (0-1)

Utwór literacki, w którym znajdujemy motyw kainowego znamienia, to

- A. „Zemsta”.
- B. „Balladyna”.
- C. „Bogurodzica”.
- D. „Dziady” cz. II.

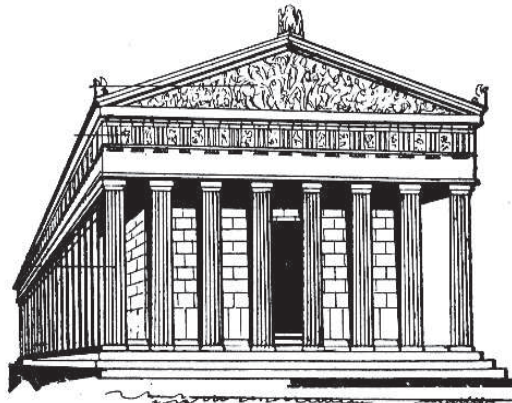
Ilustracje

A.

Kościół ewangelicki w Warszawie (XVIII w.)

B.

Partenon (V w. p.n.e.)

Barbara Stopczyk, *Jaki to styl?* Warszawa 1968.

Zadanie 20. (0-1)

Które określenia odnoszą się do obu przedstawionych zabytków?

- A. Strzelistość form i umiar dekoracji.
- B. Strzelistość form i bogactwo dekoracji.
- C. Kolumnowy portyk i umiar dekoracji.
- D. Bogactwo dekoracji i kolumnowy portyk.

Zadanie 21. (0-2)

Wymień dwie charakterystyczne cechy kolumn w przedstawionych budowlach i na tej podstawie określ ich porządek architektoniczny.

.....

.....

.....

Zadanie 22. (0-1)

Na podstawie tekstu I i IV wyjaśnij, na czym polegało podobieństwo w postawie wobec ludzi świętego Pawła i Cyrusa.

.....

.....

Zadanie 23. (0-1)

Dokończ zdanie:

Źródłem kodeksu moralnego i religijnego, który stanowi podstawę kultury europejskiej, jest.....

Zadanie 24. (0-1)

Na podstawie kolejnych tekstów określ przyczynę, dla której odbywały się i wciąż się odbywają podróże do źródeł.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0-2)

Podaj dwa różne znaczenia wyrazu *źródło*.

1.

2.

Zadanie 26. (0-1)

Wyjaśnij własnymi słowami, dlaczego Biblię nazywamy *księgą ksiąg*.

.....
.....
.....

Zadanie 27. (0-1)

Przytoczoną poniżej wypowiedź Ledy przekształć na język oficjalny.

Lipa. Banal i zgaga. Bajkę o złotym deszczu przewalkowały już wszystkie podręczniki mitologii.

.....
.....
.....

Zadanie 28. (0-5)

Zredaguj zawiadomienie o spotkaniu z kandydatami do Rady Samorządu Uczniowskiego.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

